

К. В. Гребеник,
аспірант кафедри фінансів,
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

DOI: 10.32702/2306-6806.2018.11.97

РОЗВИТОК СИСТЕМИ БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

К. Hrebenyk,
postgraduate student, Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

DEVELOPMENT OF THE BUDGETARY REGULATION OF THE ECONOMY

Бюджет є головним компонентом системи фінансового регулювання розвитку економіки і соціальної сфери. Координація і взаємодія головних складових системи бюджетного регулювання — бюджетних доходів і видатків, боргової політики, системи міжбюджетних відносин, податково-митної політики — є важливим напрямком загальної економічної політики.

Посилюється значення бюджетного регулювання, що обумовлено його здатністю до стимулювання розвитку продуктивних сил та реалізації структурних реформ економічної системи.

У статті розглянуто державне бюджетне регулювання як фактор економічного зростання, підвищення рівня і якості життя населення, модернізації соціальної сфери та економіки. Циклічність економічного розвитку зумовлює необхідність адаптації бюджетної політики до змін макроекономічної політики. Через це важливо своєчасно виявити та оцінити вплив ендогенних і екзогенних факторів на інституційні складові бюджетної системи, динаміку їх розвитку. Якість бюджетного планування і прогнозування в значній мірі впливає на загальну фінансову стійкість системи державних фінансів.

Бюджетне регулювання визначає обсяги первинного розподілу ВВП, здійснює вплив на структуру заощаджень та динаміку боргових зобов'язань, забезпечує вирішення основних завдань суспільного розвитку та виступає інструментом реалізації внутрішнього потенціалу економічного зростання.

У роботі доведено важливість науково-обгрунтованого визначення показників із урахуванням прогнозних тенденцій основних макроекономічних індикаторів національної економіки для створення передумов для забезпечення сталого економічного розвитку у довгостроковій перспективі. Бюджетне регулювання соціально-економічного розвитку на базі довгострокових планів і прогнозів бюджету надає змогу: обгрунтовувати структуру доходів бюджету та визначати чіткі пріоритети у сфері видатків; удосконалювати розподіл фінансових ресурсів для досягнення стратегічних цілей економічного розвитку; підвищувати відповідальність учасників бюджетного процесу; проводити ефективний фінансовий контроль у бюджетному процесі.

The budget is a major component of the financial regulation system for economic and social development. Coordination and interaction of the main components of the system of budgetary regulation — budget revenues and expenditures, debt policy, intergovernmental fiscal relations, tax and customs policies — are an important area of overall economic policy.

The importance of budgetary regulation is increasing due to its ability to stimulate the development of productive forces and the implementation of structural reforms in the economic system.

The article considers state budget regulation as a factor of economic growth, raising the level and quality of life of the population, modernizing the social sphere and economy. The cyclical nature of economic development necessitates the adaptation of fiscal policy to changes in macroeconomic policy. Because of this, it is important to timely identify and assess the impact of endogenous and exogenous factors on the institutional components of the budget system and the dynamics of their development. The quality of budget planning and forecasting greatly affects the overall financial sustainability of the public finance system.

Budgetary regulation determines the volume of primary distribution of GDP, influences the structure of savings and the dynamics of debt obligations, provides for the solution of the main tasks of social development and acts as an instrument for realizing the internal potential of economic growth.

The importance of the scientifically-based determination of indicators with the account of the forecast trends of the main macroeconomic indicators of the national economy for the creation of prerequisites for ensuring sustainable economic development in the long-term perspective is proved in the paper. Budgetary regulation of social and economic development on the basis of long-term plans and forecasts of the budget provides: to justify the structure of budget revenues and to determine clear priorities in the field of expenditures; improve the distribution of financial resources to achieve strategic goals of economic development; increase the responsibility of the participants in the budget process; to carry out effective financial control in the budget process.

Ключові слова: бюджет, бюджетна система, державні фінанси, бюджетне регулювання, економіка, доходи бюджету, видатки бюджету.

Key words: budget, budget system, state of finance, budgetary regulation, economy, budget revenues, budget expenditures.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах ринкової економіки бюджет виступає головним компонентом системи фінансового регулювання економічного зростання. Результативність бюджетного регулювання залежить від рівня наукової обґрунтованості ролі бюджету в розвитку суспільних відносин, моделі соціально-економічного розвитку держави. Бюджет як фінансовий план держави і органів місцевого самоврядування виступає головним інструментом реалізації бюджетно-податкової політики держави в межах всієї країни в умовах інституційних перетворень.

Бюджетна політика є дієвим інструментом впливу держави на забезпечення якісного рівня соціально-економічного розвитку країни. Важливим є забезпечення координації та взаємодії головних складових системи бюджетного регулювання — доходів і видатків бюджету, боргової політики, системи міжбюджетних відносин, податково-митної політики, внутрішніх і зовнішніх факторів економічного середовища та ін. Посилення ролі бюджетного регулювання було обумовлено його здатністю до стимулювання розвитку продуктивних сил та реалізації структурних реформ економічної системи.

Бюджетне регулювання економіки має бути спрямоване на реалізацію економічних перетворень, створення належних умов для підвищення ефективності та конкурентоспроможності фінансової системи, стимулювання економічного розвитку і покращення інвестиційного середовища.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Система бюджетного регулювання економіки є важливим питанням в економічній теорії. Питання бюджетування та податкового регулювання отримали наукове обґрунтування в працях В. Петті, А. Смітта, Д. Рікардо та їх співвітчизників. Надалі питання фінансово-бюджетного регулювання були розглянуті у працях А. Маршала та Дж. Кейнса. Також вагомими дослідженнями теоретико-методологічних засад формування бюджетної політики є праці П. Кругмана, П. Самуельсона, Дж. Стігліца, В. Танзі та ін.

Розвиток системи бюджетного регулювання досліджували у своїх працях вітчизняні науковці: Л. Лисяк, І. Лютий, А. Мазаракі, А. Максютя, В. Федосов, І. Чугунов, С. Юрій та ін. Проте існує потреба у подальшому вивченні теоретичних та практичних засад розвитку системи бюджетного регулювання як рушія економічних перетворень.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування ролі бюджету в структурі державного регулювання еко-

номічного розвитку, дослідження сучасних тенденцій розвитку системи бюджетного регулювання економіки, аналіз причинно-наслідкового зв'язку в бюджетному регулюванні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Діяльність людей у процесі їх взаємодії, що спрямована на виробництво, обмін, розподіл і споживання товарів та послуг, сукупність заходів щодо регулювання економічної діяльності суспільства утворюють економічну систему. Бюджет як план доходів і видатків характеризує економічні відносини, що виникають під час акумулювання частини ВВП на користь держави з метою його подальшого перерозподілу відповідно до пріоритетів соціально-економічного розвитку. Бюджет формується на реалістичних показниках соціально-економічного розвитку держави, а також на прогнозних розрахунках надходжень і витрат бюджету. Бюджетна система як сукупність державного і місцевих бюджетів є дієвим інструментом забезпечення макроекономічної стабілізації та стимулювання соціально-економічного розвитку. Економічне зростання є основним показником розвитку будь-якої країни. Бюджетна політика використовується як ефективний механізм впливу на макроекономічні процеси [5]. Державні фінанси виступають головним інструментом перерозподілу валового продукту країни та впливу на економічний розвиток країни. Бюджет є чітким вираженням економічної політики держави.

Економічна діяльність здійснюється в межах відповідної інституційної моделі, що представлена сукупністю взаємопов'язаних фінансових інститутів. І тому ефективна модель бюджетної політики будується на основі інституційного середовища суспільства — системи основних економічних, соціальних, політичних, правових положень, що, в свою чергу, визначаються історією, традиціями, культурою країни та ін. [5].

Метою бюджетного регулювання є створення відповідного суспільного середовища для стійкого економічного зростання та формування дієвих інституційних взаємовідносин щодо визначення пріоритетів проведення бюджетно-податкової політики, вдосконалення методологічних засад фінансово-бюджетного планування і прогнозування, розподілу та перерозподілу наявних фінансових ресурсів, ефективного фінансового контролю та використання бюджетних коштів, досягнення основних цілей соціально-економічного розвитку держави [6].

Бюджетне регулювання на сучасному етапі розвитку включає комплекс науково-обґрунтованих заходів держави щодо зміцнення і збільшення дохідної части-

ни державного бюджету, посилення соціальної спрямованості бюджетних видатків, забезпечення макроекономічної стабілізації. Система бюджетного регулювання включає такі складові: податкова політика, доходи і видатки бюджету, дефіцит (профіцит) бюджету, державний борг, міжбюджетна політика, стан економічного розвитку у поточному періоді, загальна соціально-економічна політика уряду. На кожній стадії бюджетного процесу усі його учасники — під час складання, виконання, звітування про виконання бюджету — намагаються максимально досягнути запланованих цілей, залучаючи при цьому мінімальний обсяг бюджетних коштів при досягненні максимального фінансового результату.

Важливу роль у соціально-економічному розвитку країни займають доходи бюджету. Акумуляція фінансових ресурсів у державному та місцевих бюджетах забезпечує проведення злагодженої єдиної фінансової політики в соціально-економічній системі держави.

Загалом бюджетна політика включає в себе інституційні складові бюджетного середовища, цілі, заходи і завдання бюджетного регулювання щодо стимулювання економічно-соціального розвитку країни. Інституційний підхід передбачає розгляд бюджетного регулювання як динамічної системи, що постійно розвивається, вдосконалюється та адаптується до основних завдань соціально-економічного розвитку [5].

Стан фінансової системи України в значній мірі залежить від тенденції розвитку світової економічної системи, через це останніми роками бюджетна система України орієнтована на іноземну фінансову допомогу [2]. Формування бюджету будується на рекомендаціях міжнародних фінансових інституцій; як наслідок — виникає недофінансування статей видатків, що могли б стимулювати економічний розвиток держави. Крім того, має місце скорочення бюджетних зобов'язань по соціальним статтям видатків бюджету — охорона здоров'я, освіта, культура, наука, соціальний захист [2].

Досліджуючи стан системи державних фінансів та її вплив на загальний соціально-економічний розвиток, науковці визначали, що кредитні програми від міжнародних фінансових інституцій не стимулюють розвиток національної економіки. Кошти, що залучаються від кредиторів, не використовуються на проведення нової індустріалізації та модернізації сфери суспільних послуг. Також економісти за основу дослідження брали постулати, що саме внутрішня фінансова система країни є потужним фактором соціально-економічного зростання.

Американські науковці дотримуються думки, що кожна держава повинна розвивати свою економіку незалежно від Міжнародного Валютного Фонду та Світового банку, розвивати і підтримувати власне виробництво, забезпечувати сталий розвиток бюджетно-податкової системи. Тільки за таких умов фінансова система буде збалансованою.

У значній мірі результативність бюджетного регулювання залежить від рівня наукової обґрунтованості його ролі в розвитку суспільних відносин, моделі соціально-економічного розвитку держави тощо [5].

При розробці заходів бюджетного регулювання бюджетна стратегія визначається з урахуванням циклічності економічного розвитку, стану системи державних фінансів і запасу фінансової стійкості бюджетної системи.

У структурі доходів державного бюджету найбільшу частку займають податкові надходження. Питома вага податкових надходжень державного бюджету до ВВП за період 2010 — 2017 фінансові роки коливається в межах 16,6% — 21,0% ВВП. Така тенденція свідчить про зростання ролі податкової політики у системі бю-

джетного регулювання. Вітчизняна статистика свідчить, що низький рівень податкового навантаження на економіку призводить до виникнення дисбалансів в економічній системі, зокрема — недофінансування бюджетних програм, програм соціального і економічного розвитку, збільшення розвитку між доходами і видатками тощо. Проте такі країни, як Німеччина, Франція, Швейцарія, Японія, Китай, Індія та ін. знижують рівень податкового навантаження на підприємства і населення з метою економічного стимулювання.

Бюджет є головною складовою ринкової економіки. Актуальним є вивчення досвіду побудови і реалізації фінансової політики розвинутих країн, а також можливостей його застосування у вітчизняній економічній системі. Наприклад, значна кількість розвинутих країн світу в напрямку податкового регулювання використовує, в першу чергу, механізми прямого податкового регулювання, а вже потім — непрямого. В цих країнах увага зосереджена на прибутковому оподаткуванні, яке є соціально справедливим.

Актуальними напрямками реалізації бюджетної політики є забезпечення збалансованості економічного розвитку; зниження рівня інфляції та утримання цього показника на сталому рівні; забезпечення структурної перебудови економіки; застосування податкових інструментів щодо стимулювання розвитку вітчизняних товаровиробників, збільшення обсягу валового внутрішнього продукту, зменшення податкового навантаження на вітчизняних економічних суб'єктів; проведення ефективних структурних реформ в напрямку соціально-економічного зростання; продовження процесу бюджетної децентралізації і забезпечення самостійності місцевих бюджетів; оптимізація рівня бюджетного дефіциту і державного боргу та ін.

Бюджет є головним фінансовим інструментом впливу на економіку. У бюджеті зосереджується значна частина фінансових ресурсів, що спрямовуються на фінансування пріоритетних напрямів економічного розвитку, реалізацію єдиної соціально-економічної політики. Стійкість і збалансованість бюджетної системи досягається за рахунок дотримання основних прогнозних індикаторів соціально-економічної політики. Повнозначення на здійснення витрат бюджету мають в повному обсязі відповідати обсягу надходжень до бюджету відповідного рівня на відповідний бюджетний період.

У бюджетній політиці важливе місце займають довгострокові завдання бюджетного регулювання — стимулювання економічного зростання; підвищення соціального забезпечення населення країни; підвищення ефективності використання фінансового потенціалу країни в цілому та її адміністративно-територіальних одиниць. Бюджет 2018 р. розрахований на базі Основних напрямів бюджетної політики на 2018—2020 рр. у рамках переходу до середньострокового бюджетного планування відповідно до Стратегії реформування системи управління фінансами на 2017—2020 роки. Так, одним з головних інструментів державного регулювання соціально-економічного зростання є перспективне бюджетне планування, призначення якого реалізується у розробці основних напрямів формування і використання коштів бюджету на середньо- та довгостроковий період відповідно до державної політики.

Видатки бюджету за своєю економічною природою є інструментом досягнення вищого критерію справедливості та корисності для кожного члена суспільства. У видатках бюджету чітко прослідковується фінансова політика держави щодо державного регулювання і стимулювання виробництва, фінансового забезпечення соціального захисту населення, розвитку науково-технічного прогресу, міжнародної діяльності. Раціональна структура видатків бюджету забезпечує надійне функціонування держави та сприяє економічному зростанню.

Одним з основних завдань бюджетного регулювання є упорядкування кількості бюджетних програм, складання головними розпорядниками бюджетних коштів плану діяльності на наступні бюджетні періоди відповідно до пріоритетів соціально-економічного розвитку [5].

Формування оптимального складу і структури видатків є пріоритетним напрямком дослідження і розвитку, оскільки саме видатки є ресурсною базою органів влади у проведенні бюджетної політики, реалізації соціальних та економічних реформ, що за загальною метою мають зміцнення фінансової системи країни.

Актуальним є вдосконалення системи державного управління в напрямку підвищення результативності використання бюджетних видатків щодо обґрунтування пріоритетів при розподілі коштів бюджету; застосування принципів перспективного бюджетного планування і прогнозування; оптимізації бюджетних програм з урахуванням загальнодержавних пріоритетів та удосконалення методології оцінки їх результативності; підвищення ефективності і результативності контролю за цільовим використанням фінансових ресурсів; вдосконалення моніторингу діяльності розпорядників бюджетних коштів тощо.

Досвід передових країн світу свідчить, що підтримка галузей економіки, в першу чергу сільського господарства та будівництва, через пряме фінансування є ефективним інструментом стимулювання їх розвитку. Такі заходи, як надання цільових дотацій із бюджету, компенсація процентних ставок за кредитами, механізми державно-приватного партнерства дозволяють підтримувати і забезпечувати стабільний і стійкий розвиток всієї економіки.

Важливе значення в умовах фінансової глобалізації приділяється якості та обсягу людського капіталу. У європейських країнах держава фінансує значну частину витрат на відтворення людського капіталу, здійснює вплив на підвищення якості людського капіталу, збільшення висококваліфікованих кадрів та на використання їх потенціалу, стимулюючи при цьому попит на наукові знання та примножуючи можливості країни у забезпеченні економічного зростання.

Видатки бюджету на інвестування та інноваційний розвиток у довгостроковій перспективі забезпечують реалізацію цілей економічного і соціального розвитку країни. Для стимулювання розвитку інноваційної складової економіки, уряди країн у свою фінансову політику закладають надання державних гарантій під високо-технологічні інвестиційні проекти. Наприклад, економіка Китаю побудована на інноваційній моделі; наука в країні виступає каталізатором розвитку фінансової системи, підтримується державою на загальнодержавному рівні і у довгостроковій перспективі; фінансується одразу на трьох рівнях: державному, регіональному і муніципальному. Загалом, бюджетні видатки активно сприяють економічному зростанню за рахунок пріоритетного фінансування наукових досліджень, підтримки найважливіших галузей економіки, вирівнювання регіональних диспропорцій.

Бюджетним видаткам притаманна соціальна спрямованість у напрямі задоволення суспільних потреб у сфері охорони здоров'я, підтримки малозабезпечених верств населення, забезпечення соціального захисту і соціального забезпечення громадян, через це має місце необхідність удосконалення соціальної політики держави як складової загальної фінансової. Соціальна функція держави реалізовується у програмах соціального розвитку та спрямовується на забезпечення реалізації основних завдань соціально-економічного розвитку країни, стабілізацію та розвиток соціальних відносин у суспільстві. Фінансування суспільних потреб ґрунтується на основі оптимізації видатків бюджету з урахуванням критеріїв підвищення показників ефективності функціонування організацій соціального забезпечення і

дотримання принципу цільового надання соціальної допомоги.

Перевищення видатків над доходами бюджету зумовлює появу бюджетного дефіциту. Оптимальним критерієм для дефіциту бюджету згідно з Маастрихтським договором визнано 3% ВВП. За період 2010 — 2017 рр. показник зведеного бюджету до ВВП знаходиться в межах 6,0% ВВП (2010 р.) — 1,4% ВВП (2017 р.). На 2019 р. урядом закладається граничний обсяг дефіциту державного бюджету на рівні 2,2% ВВП, а обсяг самого валового внутрішнього продукту на рівні 3 733,9 млрд грн.

Бюджетному дефіциту притаманна регулююча функція — під час спаду виробництва допускається перевищення видатків над доходами, в період економічного піднесення доходи перевищують видатки. Розмір бюджету (особливо його дефіциту), методи і напрями податкової політики, структура видатків бюджету визначають темпи економічного зростання, процентні ставки, рівень зайнятості населення, цінову політику та інші макроекономічні показники, що відображують стан розвитку економіки держави.

Питання збалансування бюджетної системи вирішуються за рахунок обґрунтованого вибору джерел його покриття — додаткова емісія готівкових грошей, продаж державних цінних паперів, державні позики, збільшення податкового навантаження на економічних суб'єктів. Світова практика свідчить, що ресурси, за рахунок яких покривається дефіцит, необхідно спрямовувати на інвестування в реальний сектор економіки, що забезпечує соціально-економічне зростання на довгостроковій перспективі. Рівень інвестицій із державного бюджету має перевищувати або бути рівним бюджетному дефіциту.

Основною метою бюджетної системи є підвищення рівня та якості життя населення, що забезпечується через досягнення високих темпів економічного та фінансового зростання за рахунок створення нових робочих місць, підвищення доходів громадян та розширення фінансових можливостей країни [2]. Досягається зазначене в першу чергу через макроекономічну стабільність та розвиток реального сектору економіки.

При формуванні засад бюджетного регулювання щодо забезпечення економічного зростання та сталого розвитку соціальної сфери уряд враховує сучасні пріоритетні сфери використання бюджетних коштів, напрями бюджетно-податкової політики у середньостроковій перспективі. Бюджетна політика економічного зростання враховує збалансованість державного бюджету у середньостроковій перспективі, послідовність бюджетної політики та передбачуваність розподілу обмеженого фінансового ресурсу. Сучасна бюджетна політика спрямована на збалансований розвиток економічної системи, забезпечення збалансованої структури державного бюджету, розвиток міжбюджетної політики, забезпечення якісного механізму обслуговування державного дефіциту і державного боргу.

Головними стратегічними завданнями бюджетного регулювання економічного зростання є: подальше використання перспективного бюджетного планування і прогнозування на державному і місцевих рівнях; посилення обґрунтованості і ефективності використання коштів бюджету; забезпечення збалансованості та реальності бюджету; підвищення прозорості та ефективності міжбюджетної політики; реалізація бюджетної політики відповідно до вимог вітчизняного та європейського законодавства, зокрема чітке дотримання принципів бюджетної системи; забезпечення ефективного і дієвого фінансового контролю на кожному етапі бюджетного процесу.

Фінансова політика країни на даний час побудована на основі довгострокового програмно-цільового бюджетування і спрямована на зменшення суми дотацій до бюджетів рецесивних територій, а також на розвиток

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

фінансової політики в напрямі децентралізації бюджетних відносин. Міжбюджетна політика щодо розподілу видів видатків між державним і місцевими бюджетами, та між місцевими бюджетами здійснюється відповідно до норм вітчизняного законодавства та ґрунтується на принципі "субсидіарності" — максимально можливого наближенні надання суспільних послуг до їх безпосереднього споживача.

Проведення структурних змін в економічному середовищі передбачає застосування збалансованого підходу до функціонування бюджетної системи [6].

За свою економічну сутність видатки є інструментом досягнення вищого критерію справедливості і корисності для кожного члена суспільства. У видатках бюджету чітко прослідковується роль держави у регулюванні макроекономічних процесів, економічному зростанні та належному соціальному забезпеченні суспільства тощо. Головне призначення видатків — фінансове забезпечення реалізації функцій держави щодо задоволення потреб суспільства у економічному та соціальному розвитку, державного управління, оборони, забезпечення громадського порядку, безпеки держави тощо. Держава використовує видатки як дієвий інструмент впливу на соціально-економічний розвиток держави. Економічна ефективність видатків у системі економічного розвитку виражена у сукупності досягнутих результативних показників, які відповідають головним цілям та пріоритетним завданням бюджетних призначень з урахуванням обсягу здійснених видатків, дієвості інституційних перетворень розвитку суспільства.

Від якості бюджетного планування і прогнозування залежить фінансова стійкість системи державних фінансів.

Підвищення ефективності бюджетних видатків забезпечується через узгодження цілей бюджетних програм та пріоритетів соціально-економічного розвитку держави та адміністративно-територіальних одиниць.

Бюджетне регулювання визначає обсяги первинного розподілу ВВП, здійснює вплив на структуру заощаджень та динаміку боргових зобов'язань, забезпечує вирішення основних завдань суспільного розвитку та є фінансовим інструментом реалізації внутрішнього потенціалу економічного зростання [6].

Важливим є забезпечення передбачуваності бюджетно-податкової політики у середньостроковій перспективі, а також адаптація фінансової політики до тенденцій циклічного розвитку економіки за рахунок: формування сучасних фінансових інститутів, збалансування фіскального навантаження, досягнення індикативних граничних значень державного боргу да дефіциту бюджету тощо. Формування бюджетної політики здійснюється з урахуванням принципів стабільності, передбачуваності податкової політики, ефективного управління державним зовнішнім і внутрішнім боргом, обґрунтованого прогнозування основних фінансово-економічних і соціальних показників тощо.

Перспективне бюджетне планування і прогнозування [5] як один з основних інструментів державного регулювання соціально-економічного розвитку включає в себе розробку основних напрямів формування і використання коштів бюджету на середньо— та довгостроковий період, враховуючи при цьому необхідність виконання завдань, що виникають перед суспільством на певному етапі його розвитку.

Довгострокове бюджетне планування і прогнозування лежить в основі збалансованості бюджетної системи. Планування бюджету на довгостроковій основі гарантує стійкий розвиток бюджетної системи; дозволяє оцінити її потенціал та виокремити пріоритетні завдання економічного розвитку; визначити галузі господарства, що потребують збільшення фінансування для їх підтримки і розвитку; дослідити статті доходів та витрат, їх вплив на фінансову стійкість держави; ефективність національного виробництва [2].

Бюджетне регулювання є одним із дієвих інструментів забезпечення макроекономічної стабілізації та активізації соціально-економічного зростання. Економічне призначення бюджету реалізується у забезпеченні формування конкурентного ринкового середовища, стимулюванні структурної перебудови економіки, фінансовій підтримці перспективних і важливих галузей національного виробництва, стимулюванні розвитку вітчизняних товаровиробників та сприянні експорту вітчизняної продукції на світові ринки, формуванні і реалізації боргової політики тощо. Бюджетна політика фінансового регулювання є одним із дієвих інструментів забезпечення макроекономічної стабілізації та подальшої активізації економічного зростання.

Сутність бюджетного регулювання економіки полягає у взаємодії інституційних та економічних компонентів бюджетної системи, а також складових фінансової архітектури, що забезпечує розробку і реалізацію напрямів бюджетної політики щодо досягнення тактичних і стратегічних цілей соціально-економічного розвитку країни [6].

Позитивний вплив на макроекономічну збалансованість бюджетної системи країни здійснює довгострокове бюджетне планування, оскільки в значній мірі стримує необґрунтоване підвищення витрат бюджету. Бюджетна стратегія забезпечує довгостроковий соціально-економічний розвиток держави та її адміністративно-територіальних одиниць. Бюджетне регулювання фінансової системи відповідає довгостроковим цілям розвитку економічної системи та забезпечення досягнення соціальних норм.

Література:

1. Боголіб Т.М. Бюджетна система України: нова реальність та глобальні виклики // Економічний часопис. — XXI. — 2016. — № 1—2. — С. 41—43.
2. Державне фінансове регулювання економічних перетворень: монографія / І.Я. Чугунов, А.В. Павелко, Т.В. Канєва, та ін.; за заг. ред. А.А. Мазараки. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. — 376 с.
3. Ерроу К.Дж. Нарис з історії поведінки в умовах ринку. — К., 2014. — 372 с.
4. Чугунов І.Я. Бюджетні відносини в системі соціально-економічного розвитку країни // Казна України. — 2014. — № 6. — С. 25—28.
5. Чугунов І.Я., Ігнатюк І.М. Формування видатків бюджету у системі соціально-економічного розвитку країни // Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький державний університет імені Григорія Сковороди. — 2016. — № 28/1. — С. 217—226.

References:

1. Boholib, T. M. (2016), "The Budget System of Ukraine: New Reality and Global Challenges", *Ekonomichnyj chasopys* — XXI, vol. 1—2, pp. 41—43.
2. Chugunov, I.Ya. Pavelko, A.V. and Kanieva, T.V. (2015), *Derzhavne finansove rehulivannia ekonomichnykh peretvoren'* [State Financial Regulation of Economic Transformations], Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, Kyiv, Ukraine.
3. Arrow, K. J. (2014), *Narys z istorii povedinky v umovakh rynku* [An Essay on the History of Behavior in Market Conditions], Kyiv, Ukraine.
4. Chugunov, I. Ya, (2014), "Budget relations in the system of socio-economic development of the country", *Kazna Ukraine*, vol. 6, pp. 25—28.
5. Chugunov, I. Ya. and Ihnatiuk, I. M. (2016), "Formation of budget expenditures in the system of socio-economic development of the country", *Ekonomichnyj visnyk universytetu. Pereiaslav-Khmel'nyts'kyj derzhavnyj universytet imeni Hryhoriia Skovorody*, vol. 28\1, pp. 217—226.

Стаття надійшла до редакції 22.10.2018 р.